

TÜRKİYE'DEKİ İLETİŞİM FAKÜLTELERİNDE ÖĞRETİM ELEMANI PROFİLİ

Sezen ÜNLÜ*
Nejdet ATABEK**
Deniz TAŞCI***

The Academicians Profile Of Communication Schools In Turkey

This research intended to figure the general profiles of faculties of 17 communication schools in Turkey. Questionnaires sent to 662 faculties and only 260 of those received back. In other words, the ration an answering questionnaires is 39,27%. Faculties' sex, age, marital status, income level, work experience and academic title were part of questions. Those specialities were asked. At the sametime, their educational background, use of foreign language and their foreign country experiences with its reasons were investigated. The technique used for this research and its results contain academic work forces' characteristics and their work conditions. Research findings may be useful on

* Prof.Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi EİP Bölümü

** Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi BY Bölümü

***Yard.Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi EİP Bölümü

developing better work conditions and environments; and, the qualities of Occupation and communication education can be carried to better levels.

Key words: Communication, communication education, profile, faculty.

.....

1. Giriş

İletişim eğitimi, son yıllarda Türkiye'de iletişim alanında çalışan akademisyenlerin ilgisini çeken başlıca konulardan birisini oluşturmaktadır. Bunun nedenlerini kabaca iki başlık altında toplamak mümkündür. Birincisi, teknolojik gelişmelerin de katkısıyla iletişim alanının çağdaş toplumsal yaşamda giderek daha önemli hale gelmesi. İkincisi, iletişim sektörünün gelişmesine paralel olarak gençlerin bu alanda eğitim görme gereksinimi.

Bu gelişmelere bağlı olarak ülkemizde özellikle 1990'lı yıllarla birlikte iletişim fakültelerinin de sayısında hızlı bir artış olmuştur. 1990 öncesi, Türkiye'de toplam altı iletişim fakültesi varken

İletişim sektörünün gelişmesine ve toplumsal yaşamdaki öneminin artmasına paralel olarak ülkemizde de, üniversite düzeyinde verilen iletişim eğitimi çeşitli boyutlarıyla sorgulanmıştır. 1998'de yayın yaşamına başlayan Kültür ve Dergisi, ikinci sayısında iletişim eğitimi konusuna geniş yer vermiştir. İletişim eğitimi konusu, hem düşünsel ve felsefi boyutlarıyla, hem de fakültelerde verilen eğitimin niteliğini ve mezunların istihdam

koşullarını kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Ancak, eğitim sürecinde yer alan en önemli unsurlardan birini oluşturan öğretim elemanı boyutuyla incelenmemiştir.

Bu makalede Türkiye'deki iletişim fakültelerinde çalışan yetişmiş insan gücünü oluşturan öğretim elemanlarının genel bir profili çıkarılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler, ülkemizdeki iletişim eğitimi konusunda düşünce üreten bilim adamlarına ışık tutacak niteliktedir.

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın Konusu ve Amaçları

Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları üzerinde yapılan bu araştırma ile öğretim elemanlarının genel bir profili ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla söz konusu öğretim elemanlarına, onların demografik (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi v.b.) özelliklerini açıklığa kavuşturmayı amaçlayan soruların yanı sıra üniversitede kaç yıldır görev yaptıkları, eğitimlerini hangi dallarda gerçekleştirdikleri ve eğitim amaçlı olarak yurtdışına kaç kez çıktıkları gibi sorular da yöneltmiştir.

2.2 Araştırmanın Önemi, Sayıltıları ve Sınırlılıkları

İletişim fakültelerinin sayısının hızla arttığı günümüz Türkiye'sinde bu kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının genel bir profilini çıkarmak önemlidir. Bu araştırma sayesinde Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim

elemanlarının çeşitli özellikleri hakkında ilk kez böylesi bir bilgiye sahip olunmaktadır.

Araştırmadan elde edilecek bilgiler, iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının demografik özelliklerinin yanı sıra çalışma koşulları hakkında da bilgi verdiği için, bu koşulların iyileştirilmesi yönünde karar verme durumunda olanlara ışık tutacak niteliktedir. Çalışma ayrıca, Türkiye'de iletişim alanında yetişmiş akademik insan gücü hakkında bir fikir verdiği için, ülkemizde yeni iletişim fakültelerinin açılıp açılmaması konusundaki tartışmalarda da yol gösterici olacaktır.

Araştırmada kullanılan soru kağıdında yer alan soruların, öğretim elemanlarının demografik özelliklerini ve çalışma koşullarını yeterli bir şekilde ortaya koyduğu varsayılmaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen veriler Türkiye'deki 17 iletişim fakültesinde görev yapan öğretim elemanları ile sınırlıdır. Araştırmada elde edilen bulgular ankete yanıt veren öğretim elemanlarının sayısı ile sınırlıdır.

2.3 Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının genel bir profilini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma, bir alan araştırması olup tarama modeliyle desenlenmiştir.

Mart 2001 tarihi itibarıyla Türkiye'deki 17 iletişim fakültesinde çalışan öğretim elemanları bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan 17 iletişim fakültesi şunlardır: Akdeniz, Anadolu, Ankara, Atatürk, Bahçeşehir,

Başkent, Bilgi, Ege, Fırat, Galatasaray, Gazi, İstanbul, Kocaeli, Maltepe, Marmara, Selçuk ve Yeditepe. Bu fakültelerde toplam 662 öğretim elemanı çalışmaktadır. Araştırma söz konusu 662 öğretim elemanının tümünü kapsamaktadır.

Soru kağıdının yeterliliği ve soruların anlaşılma düzeyi ön test yapılarak sınanmıştır. Bu amaçla anket formları deneklere gönderilmeden önce iletişim fakültesinde çalışan bir grup öğretim elemanı üzerinde test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre soru kağıtları üzerinde gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın veri toplama aracı olan anketin hazırlanmasından önce yapılan taramada Türkiye'de iletişim fakültesinde çalışan öğretim elemanlarının profilini çıkarmayı amaçlayan yayınlanmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak 1990'lı yılların ortalarında bu konuda Anadolu, Ankara, Gazi ve Galatasaray iletişim fakültelerinden öğretim elemanlarının katılımıyla oluşturulmuş bir soru kağıdına ulaşılmıştır. Bu araştırmanın soru kağıdı hazırlanırken söz konusu soru kağıdından da yararlanılmıştır.

Anket çalışması 15 Mart-15 Nisan 2001 tarihleri arasında uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki öğretim elemanlarının iş adreslerine hazırlanan anket formları posta ile gönderilmiştir. Türkiye'deki iletişim fakültelerinde çalışan toplam 662 öğretim elemanının tümüne gönderilen anketlerin 260 tanesi geri dönmüştür. Bir başka deyişle, öğretim elemanlarına gönderilen anketlere verilen yanıt oranı %39.27 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Geri dönen anketler fakülterele göre tasnif edildikten sonra kodlanarak sayısallaştırılmıştır. Daha sonra SPSS 7.5 paket programına aktarılan veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda çözümlenmiştir.

Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları üzerinde uygulanan anket çalışmasındaki soru kağıdı asıl olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan sorular söz konusu öğretim elemanlarının genel bir profilini çıkarmak ile ilgilidir. İkinci bölümde yer alan sorular ise öğretim elemanlarının fakültelerindeki eğitim ve öğretim ortamı hakkındaki görüşlerini öğrenme ile ilgilidir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular iki ayrı makale olarak yayınlanmaktadır. Bunun nedeni, yapılan anket çalışmasının öğretim elemanı profili ve öğretim elemanlarının fakültelerindeki eğitim öğretim ortamı hakkındaki görüşleri gibi iki ayrı konuyu ele almasıdır. Söz konusu anket çalışmasının iki ayrı makale olarak yayınlanmasının diğer bir nedeni de, araştırma sonucu elde edilen bulguların yer sınırlılığı nedeniyle tek bir makale çalışmasında sunulamamasından kaynaklanmaktadır.

3. Verilerin Çözümlenmesi

Bu bölümde ankete yanıt veren iletişim fakültelerindeki öğretim elemanlarının cinsiyet, yaş, medeni hal, gelir düzeyi, üniversitedeki çalışma yılı ve akademik unvanı gibi bazı özellikleri incelenmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarının hangi bilim alanında eğitim gördüğü ve ülke dışına çıktıysa hangi nedenlerle çıktığı ortaya konmuştur.

3.1 Ankete Yanıt Veren Öğretim Elemanlarının Bazı Özellikleri

Türkiye'de 17 iletişim fakültesinde çalışan toplam 662 uygulanan bu anket çalışmasına 260 kişi yanıt vermiştir. Bir başka deyişle ankete yanıt verme oranı % 39.27'dir. Mart 2001 tarihi itibarıyla sözü edilen iletişim fakültelerinde görev öğretim elemanlarının sayısı ve fakültelere göre yanıtlandıktan sonra dönen anket sayısı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: İletişim Fakültelerinde Çalışan ve Anketi Yanıtlayan Öğretim Elemanlarının Fakülteye Göre Dağılımı

	Öğretim Elemanı Sayısı	Ankete Yanıt Verenlerin Sayısı	n/N
Akdeniz	11	11	100.0
Anadolu	85	55	64.70
Ankara	64	22	34.37
Atatürk	27	5	18.51
Bahçeşehir	10	6	60.0
	10	3	30.0
Bilgi	57	18	31.57
Ege	59	19	32.20
Fırat	18	13	72.22
Galatasaray	26	12	46.15
Gazi	56	19	33.92
İstanbul	55	16	29.09
Kocaeli		11	50.0
Maltepe	20	8	40.0
Marmara	79	23	29.11
Selçuk	44	15	34.09
Yeditepe	19	3	15.78
Belirtmeyen	-	1	-
TOPLAM	662	260	-

Türkiye'deki 17 iletişim fakültesinde çalışan toplam 662 öğretim elemanının %42.59'luk en büyük kısmını araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Bu oranı sırasıyla %18.28 ile yardımcı doçentler %15.40 ile öğretim görevlileri, %10.88 ile profesörler ve %7.41 ile doçentler izlemektedir. Ele alınan kitlenin bir alt değişkeni olarak unvana göre ankete yanıt verme oranları incelendiğinde profesörlerin %47.22, doçentlerin % 44.89, yardımcı doçentlerin % 41.32 oranında öğretim görevlisi, araştırma görevlisi ve uzmanların da % 37.25 ile % 33.33 arasında değişen oranlarda yanıt verdiği görülür (Tablo 2).

Tablo 2:İletişim Fakültelerinde Çalışan ve Anketi Yanıtlayan Öğretim Elemanlarının Unvana Göre Dağılımı

Unvan	Çalışanların Sayısı	N %	Ankete Yanıt Verenlerin Sayısı	n %	n/N %
Prof.	72	10.88	34	13.07	47.22
Doç.	49	7.41	22	8.47	44.89
Yrd. Doç.	121	18.28	50	19.23	41.32
Öğr. Grv.	102	15.40	38	14.62	37.25
Arş. Grv.	282	42.59	101	38.85	35.81
Okutman	3	0.46	3	1.15	100.00
Uzman	33	4.98	11	4.23	33.33
Belirtmeyen	-	-	1	0.38	-
TOPLAM	662	%100	260	%100	-

İletişim fakültesi öğretim elemanları üzerinde uygulanan bu anketteki "Cinsiyetiniz?" sorusuna yanıt veren 259 öğretim elemanından 147'si (%56.8) erkek, 112'si (%43.2) kadındır. Söz konusu öğretim elemanlarının 159'u (%61.4) evli, 83'ü (%32) bekar, 17'si (%6.6) ise duldur.

"Yaşınız?" sorusuna yanıt veren toplam 259 öğretim elemanından 140'ı (%54) 35 yaş ve altındadır. 36 ile 45 yaş arasındaki öğretim elemanlarının toplamı 65 (%25.1), 46 yaş ve üzerinde olanların sayısı ise 54'dür (%20.8). Görüldüğü gibi iletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının yaklaşık %80'i 45 yaş ve altındadır.

"Üniversitede toplam kaç yıl çalıştınız?" sorusuna yanıt veren toplam 258 öğretim elemanından 94'ünün (%36.4) üniversitedeki çalışma süreleri 5 yıl ve daha azdır. 82'sinin (%31.8) üniversitedeki çalışma süresi 6 ila 10 yıl arasında değişmektedir. Bir başka deyişle üniversitedeki çalışma süresi 10 yıl ve daha az olan öğretim elemanlarının oranı %68.2'dir. Üniversitede 11 yıl ve daha fazla çalışma süresine sahip olanların oranı ise sadece %31.8'dir.

"Eşinizin mesleği nedir?" sorusuna 256 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretim elemanlarının eşlerinin 49'u (%19.1) öğretim elemanı, 28'i (%10.9) ev kadını, 22'si (%8.6) öğretmen, 9'u (%3.5) mühendis, yine 9'u (%3.5) memur ve 8'i (%3.1) serbest çalışmaktadır. Öğretim elemanlarının 100'ünün (%39) de bekar veya dul olduğu düşünüldüğünde geriye kalan 31 (%12.3) kişinin de avukat,

bankacı, doktor, memur gibi yaklaşık 20 ayrı meslekte çalıştığı görülür.

"Aylık toplam geliriniz (yalnızca sizin)?" sorusunu 257 öğretim elemanı yanıtlamıştır. Araştırmanın yapıldığı Mart 2001 tarihi itibarıyla öğretim elemanlarının 101'inin (%39.3) 350 milyon ve altında, 75'inin (%29.2) 351 ile 500 milyon arasında, 40'ının (%15.6) 501 milyon ile 750 milyon arasında, 22'sinin (%8.5) 751 milyon ile 999 milyon arasında sadece 19'unun (%7.4) da 1 milyar ve üzerinde gelire sahip olduğu görülür (Tablo3).

Tablo 3: Aylık Kişisel Gelir Dağılımı

Gelir Miktarı	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi(%)
350 milyon ve altı	101	39.3
351 - 500 milyon	75	29.2
501 - 750 milyon	40	15.6
751 - 999 milyon	22	8.5
1 - 1.5 milyar	11	4.3
1.5 milyar ve üzeri	8	3.1
TÖPLAM	257	%100

"Hanenize giren toplam gelir?" sorusuna 253 kişi yanıt vermiştir. Elde edilen bilgilere göre öğretim elemanlarının 71'i (%28.1) 500 milyon ve altında, 108'i (%42.7) 501 milyon ile 999 milyon arasında 74'ü de(%29.2) 1 milyar ve üzerinde gelire sahiptir(Tablo 4).

Tablo 4: Haneye Giren Toplam Gelir Dağılımı

Gelir Miktarı	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi(%)
500 milyon ve altı	71	28.1
501 - 999 milyon	108	42.7
1 - 1.5 milyar	40	15.8
1.5 milyar ve üzeri	34	13.4
TOPLAM	253	%100

"Üniversite dışında herhangi bir iş yapıyor musunuz?" sorusuna 250 kişi yanıt vermiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre iletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının 199'u (%79.6) üniversite dışında herhangi bir iş yapmamaktadır. Öğretim elemanlarından 9'u (%3.6) danışmanlık, 5'i (%2) köşe yazarlığı, 4'ü (%1.6) yazarlık, 3'ü (1.2) de firmalara eğitmenlik yaptığını bildirmiştir. Diğer 30 (%12) kişi de yönetmenlik, çevirmenlik, radyo programcılığı, bilgisayar programcılığı gibi işler yapmaktadırlar.

"Otomobiliniz var mı?" sorusuna toplam 259 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 110'u (%42.5) otomobili olmadığını 149'u (%57.5) ise olduğunu belirtmiştir. Bunların içinde bir otomobili olanların sayısı 133 (%51.4) iken, iki otomobili olan öğretim elemanlarının sayısı 16 (%6.2) dir.

"Eviniz var mı?" sorusuna toplam 259 kişi yanıt vermiştir. Bunlardan 147'si (%56.8) evlerinin olmadığını bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının 92'si (%35.4) bir tane, 13'ü (%5) iki tane, üçü (%1.2) üç tane, dördü (%1.6) de dört ve daha fazla evi olduğunu bildirmiştir.

"Yazlığınız var mı?" sorusuna toplam 258 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 219'u (%84.9) yazlıklarının olmadığını belirtmiştir. Diğer 33 (%12.8) kişi bir tane, beş (%1.9) kişi iki tane, bir (%0.4) kişi de üç tane yazlığının olduğunu bildirmiştir.

Tablo 5'de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının 110'unun (%42.5) otomobili, 147'sinin (%56.8) evi, 219'unun (%84.9) da yazlığı bulunmamaktadır.

Tablo 5: Öğretim Elemanlarının, "Otomobiliniz, Eviniz, Yazlığınız Var mı? Varsa Kaç Tane?" Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Otomobil Sayısı	Öğretim Elemanı Sayısı	Ev Sayısı	Öğretim Elemanı Sayısı	Yazlık Sayısı	Öğretim Elemanı Sayısı
Yok	110 %42.5	Yok	147 %56.8	Yok	219 %84.9
1	133 %51.4	1	92 %35.4	1	33 %12.8
2	16 %6.2	2	13 %5.0	2	5 %1.9
3	-	3	3 %1.2	3	1 %0.4
4 ve daha çok	-	4 ve daha çok	4 %1.6	4 ve daha çok	-

"Hangi yabancı dilleri biliyorsunuz?" sorusuna öğretim elemanlarından 241'i İngilizce, 49'u Fransızca, 33'ü Almanca, 8'i İtalyanca, 5'i İspanyolca ve 1'i de İsveççe diyerek yanıtlamışlardır. Tablo 6'da görüldüğü gibi bildikleri tüm yabancı diller için ayrı ayrı tercih yapabilen öğretim elemanlarının İngilizce bilenler içindeki

182'si (%75.5) İngilizce'yi çok iyi ve iyi düzeyde bildiklerini belirtirken bu sayı Fransızca için 25 kişi (%51.0), Almanca için ise 13 kişidir (%39.4).

Tablo 6: Öğretim Elemanlarının "Bildığınız Yabancı Dil ve Düzeyi?" Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

İngilizce Düzeyi	Öğretim Elemanı Sayısı	Fransızca Düzeyi	Öğretim Elemanı Sayısı	Almanca Düzeyi	Öğretim Elemanı Sayısı
Çok iyi	86 %35.7	Çok iyi	15 %30.6	Çok iyi	9 %27.3
iyi	96 %39.8	iyi	10 %20.4	iyi	4 %12.1
Orta	53 %22.0	Orta	19 %38.8	Orta	12 %36.4
Kötü	6 %2.5	Kötü	5 %10.2	Kötü	8 %24.2
TOPLAM	241 %100	-	49 %100	-	33 %100

"Lisans eğitiminizi hangi alanda gördünüz?" sorusuna toplam 258 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 134'ü (%51.8) iletişim, 22'si (%8.4) siyaset bilimi, 12'si (%4.6) işletme, yine 12'si (%4.6) güzel sanatlar alanında lisans eğitimi gördüklerini belirtmişlerdir. Bu alanları yedişer (%2.6) kişi ile edebiyat ve sosyoloji, altışar (%2.2) kişi ile mühendislik ve psikoloji, beşer (%1.8) kişi ile kamu yönetimi ve hukuk branşları, dörder (%1.5) kişi ile eğitim, iktisat ve felsefe branşları izlemektedir. İletişim fakültelerinde görev yapan öğretim görevlilerinin geriye kalan 30'u

(%12.9) da filoloji, mimarlık, tiyatro, tarih, antropoloji gibi alanlarda lisans eğitimi görmüşlerdir (Tablo7).

Tablo 7: Öğretim Elemanlarının "Lisans Eğitiminizi Hangi Alanda Gördünüz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Bilim Alanı	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi
İletişim	134	%51.8
Siyaset Bilimi	22	%8.4
İşletme	12	%4.6
Güzel Sanatlar	12	%4.6
Edebiyat	7	%2.6
Sosyoloji	7	%2.6
Mühendislik	6	%2.2
Psikoloji	6	%2.2
Kamu Yönetimi	5	%1.8
Hukuk	5	%1.8
Eğitim	4	%1.5
İktisat	4	%1.5
Felsefe	4	%1.5
Diğer	30	%12.9
TOPLAM	258	%100

"Yüksek lisans derecenizi hangi alanda elde ettiniz?" sorusuna 233 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 151'i (%64.8) iletişim, 13'ü (%5.6) siyaset bilimi, 11'i (%4.7) güzel sanatlar, beşi (%2.1) işletme alanlarında yüksek lisans eğitimi gördüklerini bildirmişlerdir. Bu alanları dörder (%1.7) kişi ile sosyoloji ve tarih, üçer (%1.3) kişi ile de pazarlama, edebiyat, bilgisayar, kamu yönetimi ve yönetim bilim dalları izlemiştir (Tablo 8).

İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/Türkiye'deki İletişim Fakültelerinde Öğretim Elemanı Profili

Tablo 8: Öğretim Elemanlarının "Yüksek Lisans Derecenizi Hangi Alanda Elde Ettiniz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Bilim Alanı	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi
İletişim	151	%64.8
Siyaset Bilimi	13	%5.6
Güzel Sanatlar	11	%4.7
İşletme	5	%2.1
Sosyoloji	4	%1.7
Tarih	4	%1.7
Pazarlama	3	%1.3
Edebiyat	3	%1.3
Bilgisayar	3	%1.3
Kamu Yönetimi	3	%1.3
Yönetim	3	%1.3
Diğer	30	%12.9
TOPLAM	233	%100

"Doktora Derecenizi hangi alanda elde ettiniz?" sorusuna toplam 158 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 104'ü (%65.8) iletişim alanında doktora yaptıklarını bildirmiştir. En çok doktora yapılan iletişim alanını dokuz (%5.7) kişi ile siyaset bilimi ve altı (%3.8) kişi ile güzel sanatlar alanları izlemektedir (Tablo 9).

Tablo 9: Öğretim Elemanlarının "Doktora Derecenizi Hangi Alanda Elde Ettiniz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Bilim Alanı	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi
İletişim	104	%65.8
Siyaset Bilimi	9	%5.7
Güzel Sanatlar	6	%3.8
İşletme	4	%2.5
Sosyoloji	3	%1.9
Hukuk	3	%1.9
Tarih	3	%1.9
Diğer	26	%16.5
TOPLAM	158	%100

"Ülke dışına çıktınız mı?" sorusuna toplam 258 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 183'ü (%70.9) yurtdışına çıktığını, 75'i (%29.1) ise çıkmadığını belirtmiştir. Yukarıdaki soruya olumlu yanıt veren öğretim elemanlarına, "Hangi amaçla ülke dışına çıktınız?" sorusu da yöneltilmiştir. Alınan yanıtlara göre öğretim elemanlarının 43'ü (%23.8) sadece tatil, 34'ü (%18.8) ise sadece eğitim amacıyla yurtdışına çıkmıştır. Diğer ülke dışına çıkanların çok büyük bir kısmı da tatil, eğitim, dil öğrenimi, seminer, toplantı, kongre, konferans gibi etkinliklerden birkaç tanesine birden katılan öğretim elemanları oluşturmaktadır.

"Eğitim amacıyla yurtdışına çıktıysanız aşağıdakilerden hangilerini yurtdışında yaptınız?" sorusuna toplam 71 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 26'sı (%36.6) yüksek lisans, 13'ü (%18.3) doktora, 11'i (%15.5) doktora sonrası çalışma, beşi (%7.0) lisans ve yüksek lisans, dördü (%5.6) de lisans eğitimini

yurtdışında yaptığını bildirmiştir. Diğer 12 (%17.0) öğretim elemanı da lisans, yüksek lisans, doktora, doktora öncesi ve sonrası çalışma gibi etkinliklerin iki veya üç tanesini yurtdışında gerçekleştirmiştir (Tablo 10).

Tablo 10: Öğretim Elemanlarının Yurtdışında Aldığı Eğitim

Alınan Eğitim	Öğretim Elemanı Sayısı	Öğretim Elemanı Yüzdesi
Yüksek Lisans	26	%36.6
Doktora	13	%18.3
Doktora Sonrası Çalışma	11	%15.5
Lisans ve Yüksek Lisans	5	%7.0
Lisans	4	%5.6
Diğer	12	%17.0
TOPLAM	71	%100

"Bilimsel toplantılara katılmak amacıyla kaç kez yurtdışına çıktınız?" sorusuna toplam 102 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Bunlardan 16'sı (%15.7) bir kez, 17'si (%16.7) iki kez, 14'ü (%13.7) üç kez, dördü (%3.9) dört kez, yine dördü (%3.9) beş kez şeklinde yanıt vermiştir. Bilimsel toplantılara katılmak amacıyla beş kezden fazla yurtdışına çıkanların sayısı 14 (%13.7) iken, bu amaçla hiç yurtdışına çıkmadığını belirtenlerin sayısı 33 (%32.4) dır. Ancak bilimsel toplantılara katılmak amacıyla yurtdışına çıkmadığını belirten öğretim elemanlarının sayısı/oranı yanıltıcı olmamalıdır. Çünkü geri dönen 260 ankette bu soruyu 158 öğretim elemanı yanıtlamamıştır.

4. Sonuç

Bu araştırma ile Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının genel bir profilinin çıkarılması hedeflenmiştir. Mart 2001 tarihi itibarıyla Türkiye'deki 17 iletişim fakültesinde çalışan toplam 662 öğretim elemanına gönderilen anket formlarından 260 tanesi geri dönmüştür. Bir başka deyişle ankete verilen yanıt oranı %39.27'dir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre iletişim fakültelerinde görev yapan toplam 662 öğretim elemanının 282'si (%42.59) araştırma görevlisi, 121'i (%18.28) yardımcı doçent, 102'si (%15.40) öğretim görevlisi, 72'si (%10.88) profesör, 49'u (%7.41) doçent ve geriye kalan 36'sı (%5.44) da uzman ve okutmanlardan oluşmaktadır.

Ankete yanıt veren öğretim elemanlarının %56.8'i erkek, %43.2'si kadındır. Söz konusu öğretim elemanlarının %61.4'ü evli, %32.0'si bekar ve %6.6'sı da duldur.

Bu araştırmadan ortaya çıkan bulgulara göre Türkiye'deki iletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının %54'ü 35 yaş ve altındadır. 46 yaş ve üzerinde olanların oranı ise sadece %20.8'dir. Dolayısıyla, iletişim fakültelerinde oldukça genç bir öğretim elemanı kadrosu mevcuttur. Üniversitede çalışma sürelerine bakıldığında ise öğretim elemanlarının %68.2'sinin üniversitede 10 yıl ve daha az bir çalışma süresine sahip olduğu görülür.

İletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının eşleri en çok öğretim elemanı (%19.1), ev kadını (%10.9) ve öğretmen

(%8.6) statüsünde bulunmaktadırlar. Eşinin işsiz olduğunu bildiren öğretim elemanı sayısı sadece 1'dir.

Araştırmanın yapıldığı Mart 2001 tarihinde iletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının %68.5'i 500 milyon ve altında %24.1'i 500 milyon ile 999 milyon arasında ve sadece %7.4'ü de 1 milyar ve üzerinde kişisel gelire sahiptir. Haneye giren gelire bakıldığında ise öğretim elemanlarının %28.1'i 500 milyon ve altında, %42.7'si 501 ile 999 milyon arasında, %29.2'si de 1 milyar ve üzerinde gelire sahip olduğu görülür.

Türkiye'deki devlet üniversitelerinde öğretim elemanlarının ücretlerinin düşüklüğü uzun yıllardır eleştiri konusuydu. Şubat 2001'de yaşanan ekonomik krizin dövizde ve enflasyonda yol açtığı büyük yükselmeler, toplumun diğer çalışan kesimleriyle birlikte iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının da gelirlerinin reel olarak daha da azalmasına yol açmıştır.

Öğretim elemanlarının yaklaşık %80'i üniversite dışında bir iş yapmamaktadır. Öğretim elemanlarının %57.5'i otomobil sahibi, %43.2'si ev sahibi, %15.1'i de yazlık sahibidir.

İletişim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının %51.8'i lisans, %64.8'i yüksek lisans ve %65.8'i de doktora derecelerini iletişim alanında elde etmişlerdir. Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde en çok eğitim görülen ve derece alınan iletişim alanı sırasıyla siyaset bilimi, güzel sanatlar ve işletme alanları izlemektedir.

Öğretim elemanlarının %74.6'sı İngilizce, %15.2'si Fransızca, %10.2'si de Almanca bilmektedir. Öğretim elemanlarının %70.9'u çeşitli nedenlerle yurtdışına çıkmıştır.

Yurtdışına eğitim amacıyla çıktığını bildiren 71 öğretim elemanından 26'sı master, 13'ü de doktora çalışması için yurtdışında bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bilimsel toplantılara katılmak için yurtdışına çıkan öğretim elemanlarının sayısı ise 69'dur.

Bu araştırma ile Türkiye'deki iletişim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının genel bir profili çıkarılmıştır. Bu sayede özellikle 1990'lı yıllarla birlikte sayıları hızla artan iletişim fakültelerinin öğretim elemanı bakımından nasıl bir yapıya sahip olduğu gözler önüne serilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular Türkiye'deki iletişim fakültelerinde çalışan akademik insan gücü ve onların yaşam koşulları hakkında önemli bilgiler içermektedir. Araştırma sonuçları, son yılların gözde mesleği iletişim alanına eleman kazandıran iletişim fakültelerindeki öğretim elemanlarının istihdam koşullarının iyileştirilmesine dolayısıyla, eğitimlik mesleğini cazip kılarak iletişim eğitiminin daha nitelikli hale gelmesine önemli katkılar sağlayabilir.